

УДК 316.324.8:316.422

ЦІЛІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Манскова Ю. Ю.

Науковий керівник – канд. філос. наук, доц. Тіхонова Л.А.
Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. філософії,
м. Харків, Україна

e-mail: yuliia.manskova@nure.ua

The article is devoted to the analysis of the formation of a new ecological and economic normality. It is proven that the key economic goals of humanity are focused on material wealth, growth of gross product, income, etc. Now, climatic restrictions are dictating certain changes in the directions of development of all countries of the world. Both at the level of individual countries and at the global level, the basis of economic development is changing. And this is not just a wish, but the action of strict economic and legal regulation mechanisms. The course adopted by most countries for greening and achieving carbon neutrality requires a certain awareness by society of new values and a radical change in old consumption patterns.

На початку XXI сторіччя виникло важливе для довгострокових перспектив розвитку людства явище – формування нової еколого-економічної нормальності. Це пов'язано з офіційним прийняттям провідними економіками світу довгострокової мети – вуглецевої нейтральності. Така нейтральність означає, що викиди парникових газів не перевищують їх поглинання. Ще досить недавно найважливішими для людства були такі економічні цілі, як матеріальний добробут, зростання валового продукту, доходів тощо. Тепер же кліматичні обмеження диктують певні зміни у напрямках розвитку усіх країн світу. І на рівні окремих країн і на глобальному рівні змінюється основа розвитку економіки. І це вже не просто побажання, а дія жорстких економічних та правових механізмів регулювання.

За останні три десятиліття світовий ВВП виріс приблизно у 4,6 разів. Такий зріст був досягнутий через виснаження природного капіталу та суттєву деградацію природної екосистеми. Зростання світового ВВП безумовно сприяло підвищенню рівня життя мільйонів людей на планеті, але воно загостило глобальні екологічні проблеми. Наприклад, кліматична проблема, або проблема нестачі питної води. І якщо кліматична проблема може бути віднесена до довгострокових, то проблема гострої нестачі питної води вже найближчим часом може привести до катастрофічних наслідків.

У кожний історичний період зростання чисельності населення у світі обмежується наявністю ресурсів життєзабезпечення. Наприклад, бурхливе зростання чисельності людства може бути зупинено нестачею продуктів

харчування. Але таке припущення не враховує, що останнім часом обсяги виробництва продовольства зростають за рахунок використання успіхів генетики, механізації та хімізації сільського господарства та застосування багатьох інших наслідків НТП. Сучасна світова економіка поки що справляється із забезпеченням населення продуктами, але це не означає, що у майбутньому нестача продовольства не стане перешкодою зростання населення планети.

Ще одна проблема сучасності – дефіцит питної води. Саме прісна вода є локальним обмежувачем зростання населення. Забезпечення населення планети питною водою загострюється постійно ще й тому, що земля все більше забруднюється шкідливими відходами. Вони проникають у підземні джерела води і отруюють їх.

Важливим чинником зростання світового господарства були і залишаються енергетичні ресурси. У ХХ ст. найважливішим з енергетичних ресурсів виявилася нафта. Обсяги її видобутку постійно зростають. Поки що достатньо сприятливою є ситуація і з іншими енергетичними ресурсами: газом, вугіллям та навіть атомною енергетикою. Вчені вважають, що у найближчому майбутньому ситуація в енергетичній сфері не стане обмеженням для зростання населення.

Найбільшу загрозу зростанню населення планети Земля може спричинити забруднення довкілля та зміна кліматичних умов. Температура на планеті поступово піднімається і щоб утримати потепління атмосфери у певних межах необхідно домогтися балансу між викидами парникових газів та їх поглинанням морями та лісами. Щоб перейти у режим декарбонізації людство поступово перемикає енергетику на відновлювані енергетичні джерела, але не всім країнам це вдається. Тож вихід із складної ситуації дослідники цих проблем шукають у скороченні зростання населення та зменшенні потреб енергетики.

Прийнятий більшістю країн курс на екологізацію та досягнення вуглецевої нейтральності потребує певного усвідомлення суспільством нових цінностей та кардинальної зміни старих моделей споживання. Закінчується епоха максимізації, що була спрямована на неконтрольоване зростання виробництва, споживання та збільшення економічних показників. Останні 100 – 150 років навантаження на біосферу зростало дуже високими темпами і поступово призвело до катастрофічних наслідків. Деякі дослідники навіть вважають, що наша цивілізація входить у нову епоху – антропоцен, в якій головним ризиком виживання людини є сама людина. Зараз вже зрозуміло, що пом'якшити екологічні деформації можна тільки через перехід до стратегії сталого розвитку. Такий перехід може бути втілений у практичне життя за допомогою нових економічних концепцій «зеленої» економіки, економіки замкнутого циклу, низько вуглецевої економіки і т.п. Реалізація таких концепцій може знизити негативний вплив на навколишнє середовище.